

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului :</p> <p>Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr. „ „ „ pe $\frac{1}{2}$ an. 2 „ 50 „ „ România și străinătate pe an . 14 franci „ „ „ „ pe $\frac{1}{2}$ an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor :</p> <p>Pentru publicațiunii oficiose, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondințele sînt a se adresa redacțiunii „FÓIA DIECESANĂ“; érá banii de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografia diecesană în Caransebeș.</p>
---	---	---

Cuprinsul : Circulariu metropolitan în obiectul întroducerii noului Episcop în oficiul său. — Chirotonirea noului Episcop. — Odă către noul Episcop. — Higiena. Aerul atmosferic. — Varietăți. — Convocare. — Licitațiune minuendă. — Concurs. — Anunț.

Nr. 171 Metr.

M i r o n,

din îndurarea lui Dumneșeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania și metropolit al românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania; consiliariu intim al Majestății Sale cesaree și apostolico-regie;

Onorabilelor corporațiuni, autorități și foruri bisericesci, iubitului cler și popor al eparchiei Caransebeșului: dar și pace dela Dumneșeu Tatăl și Domnul nostru Ișus Christos!

Dupăce prin mórtea iubitului de Dumneșeu episcop al Vostru *Ioan Popasu* întemplată la 5/17 Februarie a. c. eparchia scutită de Dumneșeu a Caransebeșului fu lipsită de archipăstoriul său, sinodul aceleiași eparchii convocat după normele Statutului organic al provinciei noastre metropolitane la Caransebeș pe 26 Martie a. c. a efectuit sub conducerea Noastră personală alegerea de episcop al eparchiei Voștre, și anume în ședința sa din 27 Martie a. c. a ales de episcop al aceleiași eparchii pre precuviosul archimandrit și vicariu al Nostru arhiepiscopesc în archidieceasa Transilvaniei *Nicolau Popca*; ér sântitul sinod archieresc al provinciei noastre metropolitane întrunit la 30 Martie a. c., censurând canonicesece acésta alegere, a aflat că alesul archimandrit este cualificat pentru promovare la demnitatea de episcop al eparchiei Caransebeșului; mai departe Majestatea Sa, cesareă și apostolico-regescă, gloriosul Împérat și al nostru Rege *Francisc Iosif I* cu preainalta rezoluțiune din 1 Iunie nou a. c. s'a îndurat prégrățios a întări alegerea numitului archimandrit de episcop al eparchiei Caransebeșului, și după tóte acestea Noi cu conlucrarea preasântitului domn episcop al eparchiei Aradului *Ioan Mețianu*, pre numitul precuvios archimandrit

Nicolau Popca, sub sânta liturgie celebrată astăzi în biserica Noastră catedrală diu Sibiiu, l'am chirotonit de episcop cu jurisdicțiune canonică pentru eparchia Caransebeșului, dându-i despre acésta chirotonire Gramața Noastră metropolitană.

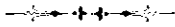
Aducénd mulțămită lui Dumneșeu pentru acest rezultat îmbucurătoriu, venim prin cerculariul nostru present a anunța tuturor onorabilelor corporațiuni, autorități și foruri bisericesci, și preste tot iubitului cler și popor din eparchia Caransebeșului, îndeplinirea scaunului episcopesc al acestei eparchii prin alegerea, întărirea și chirotonirea precuviosului archimandrit *Nicolau Popca* de episcop al Vostru diecesan, fiind Noi convinși, că veți primi toți cu bucurie și mulțămire pre noul Vostru episcop, care în puterea darului archieresc și conform promisiunilor sale solemne are să păstoréscă eparchia de Dumneșeu păzită a Caransebeșului după instituțiunile canonice și statutare ale bisericii noastre, lucrând mijlocit și nemijlocit pentru religiositatea și luminarea preoțimeii și a poporului din eparchia sa.

Ve anunțăm încă și aceea: că avénd Noi în vedere normele din §. 105 al Statutului organic am rugat pe preasântitul domn episcop al eparchiei Aradului *Ioan Mețianu*, ca în calitate de mandatarü al Nostru să binevoéscă a duce în deplinire întroducerea preasântitului domn nou episcop *Nicolau Popca* în eparchia Caransebeșului, respective în scaunul seu episcopesc, ér terminul pentru acésta întroducere l'am pus prin conțelegere reciprocă pe Dumineca a 5-a după Rosaliü, adecă pe ziua 2/14 Iulie a. c., dorind Noi, ca la solemnitatea acésta de întroducere să participe clerul și poporul eparchial în număr cât se póte mai mare pentru a-și manifesta în persónă iubirea și alipirea, reverința și supunerea față cu noul său archipăstoriu.

În fine îndrumăm pre onorabila preoțime și pre toți credincioșii sântei noastre biserici din toate părțile eparhiei Caransebeșului, ca în sântele rugăciuni să pomenescă de acum înainte pre noul lor episcop diecesan, pre preasântitul arhieru și stăpîn Nicolae Popea și în toate trebile, cari aparțin jurisdicțiunei episcopesci, când se cere vre-un sfat, îndreptare, judecată sau deslegare, către același legiuit episcop al lor să se întoacă; împărtășindu-ve Noi pe lângă acestea și binecuvântarea Noastră arhierescă.

Dat din reședința Noastră arhieriscopescă-metropolitană din Sibiu, la 11 23 Iunie, 1889.

Miron Romanul, m. p.

Chirotonirea noului Episcop.

Duminecă în 11 (23) Iunie a. c. s'a săvârșit momentuosul act al chirotonirei întru Episcop a Părintelui Archimandrit Nicolae Popea în biserica catedrală din Sibiu-cetate decătră Înaltpreasânția Sa Domnul Arhieriscop și Metropolit Miron Romanul cu conlucrarea Preasântitului Domn Episcop diecesan al Aradului și asistat fiind de Archimandritul Dr. Harion Pușcariu, protosincelii Filaret Musta și Nicanor Frateș, de protopresbiterii din diecesa Caransebeșului Michail Popovici, Dr. George Popovici și Sebastian Olariu, apoi de protodiaconul Dr. Ioan Crișan și diaconul Ioan Popovici.

Serviciul divin s'a început Sâmbătă în 10 (22) Iunie la 4 ore după amăzi cu vecernia cea mică.

După săvârșirea vecerniei s'a făcut din partea noului Episcop declarațiunea solemnă, că primesce alegerea și întărirea de Episcop.

Ceremonialul acestei declarațiuni solemne s'a terminat cu așa numitele *polychrone*, sub timpul cărora arhieriei șed la masa pregătită în mijlocul bisericii și la ficăre polychron gustă din prescură și, ciocnind paharele, beau vin. Acesta este simbolul înfrățirii. Corul seminarial a cântat foarte frumos: „Întru mulți fericiți ani“. La 8 ore s'era a avut loc vecernia cea mare împreună cu litie și rugăciunile de dimineața, apoi a 2-ua și duminică la 9 $\frac{1}{2}$ ore a. m. sânta liturghie.

Actul acesta rădicătoriu de inimă și impunătoriu s'a îndeplinit întru toate conform cu tipicul preșcris de biserică pentru chirotonirea de arhieriei.

Înainte de liturghie, alesul face jurământul solemn, în care, după-ce arată, ce crede densusul și ce arc să învețe pe alții să credă, promite a ținea în venerațiune aședemintele scrise și tradiționale bisericesci, după care va păstori eparhia lui încredințată.

După jurământ, alesul a așteptat înaintea iconei lui Christos până după cântarea „Căți într'un Christos“, când a urmat investirea cu vestmintele arhieresci în lăuntrul altarului. Din momentul acesta a funcționat și noul Episcop la oficiul divin al litur-

ghiei alătura cu ceilalți arhieriei, încungiurați de asistență numărösă.

Biserica, altcum prea mică și îngustă pentru de a să putea desvolta cu pompa cuvenită asemenea acte mărețe, era îndesuită de inteligența întregă română din Sibiu și o mulțime de bărbați inteligenți din provincie, cari anume veniseră la Sibiu spre a participa la acesta rară sărbătoare.

După terminarea sântei liturghii, sub care s'a săvârșit actul săntirei de Episcop cu punerea mânilor și invocarea duchului sânt din partea preasântiților Arhieriei ai bisericii noastre ort. răs. române, Înaltpreasânția Sa Metropolitul venind în mijlocul bisericii împreună cu Episcopul conlurghisitoriu și cu celălalt cler, a predat în fața întregului popor cu o scurtă agrăire, aducătoare de nou aminte de datorințele și drepturile arhieresci, *cârja* Episcopiei Caransebeșului, simbolul dreptului de păstorie, Preasânției Sale Episcopului Caransebeșului Nicolae Popea. La această agrăire Preasânția Sa Episcopul Caransebeșului emoționat respunse următoarele:

În numele Tatălui, și al Fiului și al Sântului Duch!

„Așadar' s'a întemplat, evlavioșilor ascultători, tot s'a întemplat aceea ce döră nimenea nu credea, că se va întempla vre-odată! Actul cel mare și însemnat, chirotonirea mea de episcop al eparhiei Caransebeșului, deja s'a săvârșit: nu în vis sau închipuire, ci în realitate, nu într'ascuns, la întunec, ci la lumina zilei, aici în sântă biserica acesta, înaintea lui Dșeu și a ömenilor, la vederea tuturor.

Și lucru minunat! Pare-că a fost scris în ceruri, ca tocmai eu să fiu ales de sorte pentru Caransebeș, ca tocmai eu să urmez în scaunul arhieresc celui bărbat meritat, pe care încă în pruncie eram datat a-l știua ca pe un venerabil părinte, era mai târziu, în vîrsta de bărbat, ca pe un vrednic coleg și amic al meu și acum la bătrănețe ca pe un preavenerat arhieru și vechiu amic al meu.

Sunt lucruri, evlavioșilor ascultători, a căror urzelă și țesetură internă, al căror fir de legătură, înzadar ne vom trudi să le aflăm, căci nu le vom afla nici-odată. Mîntea noastră mărginită nu pöte străbate în afundimea cea fără de fund a tainelor celor ascunse și vecinice ale lui Dșeu. Noi vedem, că ele se întemplă. Dar' cum și în ce chip se produc, cauzele lor originale nu le vom cunöscce nici odată. Aceste pururea vor rămăne un secret pentru noi, față cu care mințile cele mai agere și mai versate vor sta înmărmurite, neputend dice alta despre ele, decăt ceca-ce a dșis öre-când un bărbat renumit: „*Pentru-că eu nu Te pot cuprinde pe Tine, cuprinde-mă Tu pe mine, o ființă a ființelor!*“

Întocmai mi-se pare, evlavioșilor ascultători, că s'a întemplat și cu ridicarea mea la trépta arhierescă. Dacă gândesc la cele multe trecute și petrecute, la greutățile și pedecile ce se iviră, nu se pöte să nu dic, că aici încă numai o mână tainică

în mod misterios a întocmit lucrurile astfel, după-cum ați le vedem în ființă. Da, o putere nevădută, covârșitoare, pronia ddească, care în mod necuprins de mintea noastră conduce destinele popórelor și decide sórtea ómenimii; pronia ddească, care și pe poporul român cu biserica lui împreună la condus prin vijeliile vécurilor, la ocrotit și ferit de perire, dându-î vietă ca se fie viu; pronia ddească, care prin Moise al nostru, trimisul seu, ni-a desgropat vechia metropolie, adunând părțile desmembrate la mama lor comună; pronia ddească, care ni-a reinviat și vechia episcopie de Caransebeș, aședându-o în preavutele ei hotare: acéstă pronie, dde, care ocármuesce totul și fără de a cărei scire nici un fir de pěr nu se clătina în capul omului, a putut se îndeplinească și acest op imposibil la părere. Înaintea acestei pronii imi ridie și eu capul și esclam cu psalmistul: „*Mare est, Dómnne, și minunate sânt lucrurile Tale și nici un cuvént nu este destul spre lauda minunilor Tale.*“

Important eveniment este acesta al sfințirii mele de episcop, evlavioșilor ascultători, cel mai important din toate de până acum. El imi mișcă inima, imi agitá spiritul și imi electrizează întreaga mea ființă. Și nu e mirare. Căci ați o eră nouă se deschide pentru mine, plină de nedumeririle tainicului viitor, astăđi noue și grele sercinii, o mare responsabilitate, mi-se pun pe umeri, și cine scie, fi-voiñ în stare să le port, nu mi-sé vor încovoia puterile debile sub povara lor apăsătoare? Astăđi mii de dorințe și speranțe se légă de persóna mea, și Dđen scie, puté-le-voiñ ímplini pe toate așa cum ar dori biserica, cum ar dori eparchia și cum aș dori chiar și eu insumi?!

Așa e, evlavioșilor ascultători, înaltă cu adeverat și alésă este archieria, dară tot atât de grea și anevoiósă este și chemarea ei totodată. Ca un lanț neîntrerupt îl urmăresc pe episcop greutățile de tot felul pe toate cărările activității sale.

Actele sévrșite mai nainte aici, lucrările sfințite și semnele simbolice, au nu ne indică acéstă?

Pe basa acestora eu nu-mi pot în esență închipui episcopia altfel, decât ca o legătură spirituală a episcopului cu biserica lui Christos, ca o închiegare a lui cu eparchia sa, ca o unificare a lui cu clerul și poporul eparchiei sale. Precum tatăl bun de familie îngrijesce ca de ochi de familia sa îngustă; precum păstoriul vrednic își pune sufletul pentru turma sa necuvântătoare: așa episcopul are să îngrijescă și să fie gata a-și pune și sufletul pentru binele și fericirea vremelnică și vecinică a familiei sale celei numeroase din eparchie.

Bine am cunoscut toate greutățile, cu care are să se lupte episcopul, căci în vre-o treizeci de ani, de când am norocire a mă afla aici la centru, în nemijlocita apropiere a archiereilor, care se succedară, și timp și ocașune am avut destulă, ca să le cunosc. Bine sciu mai încolo și aceea, că nici la

Caransebeș nu mă vor aștepta niscari căi preserate cu flori de trandafir, ci griji și osteneți. Și dacă totuși m'am hotărit să primesc alegerea de episcop acolo, o am făcut acéstă pentru-că trebuie să ascult de biserica, să-mi plec capul înaintea unui vot aprópe unanim de încredere, mai ales că și până acum par-tea cea mai mare a vieții mele în osteneți și necasuri o am petrecut.

Astfel fiind, nu-mi rămâne decât să cad înaintea Domnului puterilor, și mulțamindu-î pentru toate facerile de bine de până acum, să-l rog în umilință, ca să-mi ușureze calca, pe care am apucat, să-mi îndrepteze pașii spre toate lucrurile cele bune și să-mi întărescă puterile, ca să-mi pot purta sarcina archipăstoriei mele spre lauda și mărirea Lui și spre binele, prosperarea și înflorirea tinerii noastre eparchiei a Caransebeșului!

În urma acestora, cu supunere omagială imi îndreptez ochii inimii mele mai înteu cătră Maiestatea Sa Preînaltul nostru Împărat și Rege apostolic Francisc Iosif I., aducându-î cele mai devotate mulțamiri, pentru-că S'a îndurat preagrațios a întări alegerea mea de episcop al Caransebeșului. Și fiind-că Maiestatea Sa nu numai acéstă unică, ci nenumerate alte faceri de bine s'a îndurat a aréta cătră biserica noastră la deosebite ocașuni, fiind-că cred, că mulțamirea cea mai bună, curată și corespunđătoare este tradiționala noastră credință și alipire cătră Preînaltul Tron și Augusta Casă domnitóre: acéstă credință și alipire neclătita nu voi lipsi a o păstra și eu în inima mea în toate zilele vieții mele.

Imi exprim mai încolo mulțamirile mele respectuóse înaltului regim regesc unguresc, pentru-că a binevoit a considera votul sinodului electoral al eparchiei Caransebeșului și a face propunere la Maiestatea Sa pentru întărirea mea de episcop. Cunosc eu necesitatea bunelor relațunii și spriginii reciproce între stat și biserica, și nu voi înceta nici odată a mă nisui pentru susținerea lor în interesul bineînțeleș al ambelor părți.

Cu dragoste frățescă mă simt obligat a aduce mulțamirile cele mai căldurose preasfințitului nostru sinod episcopesc, pentru-că a aflat cu cale a-și da consimțeméntul seu la votul sinodului electoral.

Dar mai întâu mă simt obligat a mulțami Escelenției Tale, Înaltpreasfințite Părinte Archiepiscop și Metropolit, nu numai pentru consimțeméntul canonic, dar preste tot pentru întreaga lucrare și stăruința energică, cu care ai binevoit a Te distinge dela începutul vacanței până în momentul present în afacerea acéstă de mare însemnătate. Eu cred, că Escelenția Ta nu atât pentru persóna mea, cât mai vértos pentru binele bisericii și al ordinei bune Te-ai véđut îndemnat la stăruința acéstă. Cu atât mai mare meritul, cu atât mai sinceră a mea recunoscință.

Primesce Preasfințite Părinte Episcop și Frăția Ta adevérata mea mulțamire pentru binevoitorea

conlucrarea la actul sinodului episcopesc și al chirotonirii mele. Te rog frățesce să fi încredințat, că în persoana mea vei afla totdeauna un bun conlucrător și spriginitor al cauzelor noastre comune.

Și ce să ție, cu ce fel de cuvinte să mă adresez eu acum către preavenerabilul sinod electoral al eparchiei Caransebeșului, cum să știu mulțami acestei corporațiuni înalte pentru votul seu apröpe unanim, pentru încrederea sa rară, cu care a binevoit a mă onora? Îi aduc deocamdată numai simplu din depărtare mulțămirea mele cele mai sincere și las timpului, ca el să pună öre-când mărturie faptică de am meritat ori nu încrederea lui. Una însă o pot ție încă de acum: că încrederea cu încredere se respălătesce și că din întâlnirea amëndurilor acestor încrederi, numai bine pöte să răsără pentru tinëra și de Dđeu sentita diecesă a Caransebeșului.

Cu asemenea căldură vë mulțamesc și Vouë, fraților și împreună lucrători la sfântul altar și preste tot în viaa Domnului. Cu Voi împreună am purtat zăduful țielelor, cu unii dela început, cu alții de mai încöce, după întempleră. Eu mă despart cu trupul, pentru-că așa a binevoit Domnul, dar cu suflet pururea voiu fi cu Voi. Păstrați-me în inimile Vöstre, căci eu nu Vë voiu uita nici odată!

Salutările mele curate și Vouë, evlavioșilor ascultători, tuturor domnilor și fraților, cu care împreună ne adunam la această sf. biserică, adese-ori aveam conveniri frățesce, ne sfătuiam în lipsele și trebuințele noastre, totdeauna fiind bine primit și văduț. Lungescă-vë Dđeu țielele vieții și dăruescă-vë spor și bucurie în întreprinderile Vöstre!

În sfârșit ție înaintea Ta, Dömnă, cad și mă rog: revarsă preste mine milele Tale cele bogate, întăresce-mă, ca se-mi pot duce în deplinire lucrul cel greu al archipăstoririi mele. Fii îndurat mic, Dömnă, spriguesce-mă în vrëmea necazului, acum și pururea și în veci vecilor. Amin."

Cuvëntărea această la fine a fost însoțită de un vin și puternic: „së trăescă“ al publicului ascultătoriu.

Tot cu asemenea ovațiuni a fost întempinat Preasânția Sa și la eșirea cu procesiune din biserică până la reședința metropolitană.

Prima deputațiune de felicitare, ce s'a înfățișat acum la Preasânția Sa a fost aceia a diecesei Caransebeșului întrunită cu acea a orașului Caransebeș, ei îi urmară deputațiunea Consistoriului archidiecesan, apoi alți mulți, tineri și bëtărni, cari veniseră anume din mari îndepărtări spre acest scop la Sibiu.

Töte aceste deputațiuni s'au prezentat și la Esceleția Sa Înalt Preasânțitul Domn Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul, căruia i-a descoperit mulțămirea bisericeii pentru întervenirea și colucrarea, ca actul acesta să-si afle această îmbucurătore încoronare. De aci apoi s'au prezentat la Preasânția Sa Domnul Episcop al Aradului Ioan Mețian, căruia asemenea i-au descoperit mulțămirea bisericeii pentru conlucrarea de până acuma.

La 2 öre Esceleția Sa domnul Metropolit a întrunit la masa sa ospitală în onörea Présânției Sale noului Episcop 30 de persoane. Primul toast l'a purtat Esceleția Sa domnul Metropolit pentru Majestatea Sa cesareă și apostolică regescă.

Tot Esceleția Sa a toastat pentru Înaltul Ministeriu ung. reg. și în fine pentru armonia și buna înțelegere a credincioșilor bisericeii noastre. Preasânțitul Episcop Nicolau Popea a toastat pentru Esceleția Sa Metropolitul, ție Preasânțitul Episcop al Aradului pentru noul Episcop, Précuvioșia Sa Părintele Protosinzel Filaret Musta pentru Présânțitul Episcop al Aradului, Preacuvioșia Sa Archimandritul Dr. Ilarion Pușcariu pentru deputațiunile venite din îndepărtare și în special pentru cele din Caransebeș, ție dl avocat din Lugöș și fise consistorial Constantin Radulescu pentru membrii preasânțitului sinod episcopesc.

După acestea toastöză tot în onörea Preasânției Sale noului Episcop domnul protopresbiter și asesoriu cons. Zacharia Boiu prin următörele versuri aplaudate de toți mesenii:

*Îndreptătoriu credinței și chip blândetelor
Biserica măresce al Mirei sănt păstor,
Ce ajunsă la 'nălțime prin cuget blând, smerit,
Și lipsa voluntară 'l făcu înavufit.*

*Accluiă, părinte, cu zel Tu ai urmat,
Cu numele, cu fapta elev adeverat,
Servind cu pietate la Domnul Teu ceresc,
Plinidu-ți cu credință oficiul pământesc.*

*Ce ai semënat în austru, s'a prins, a încolțit,
Ați snopi de spice pline culegi înceselit;
O fă-i la Caransebeș să crească mai mănos,
Cu suta se rodescă în agrul lui Christos!*

Astfel să termină memorabilul act în armonie perfectă fără cea mai mică disonanță.

Rëmăne acum, ca Preasânțitul Episcop să-si ocupe prin întroducere solemnă catedra sa în Duminica primă după Sânt-Petru adecă în 2 (14) Iulie a. c. și să-si începă în spiritul dragöstei evanghelice binefăcătörea sa activitate întru preamărirea lui Dđeu, întru înaintărea buneii stări a clerului și poporului, spre deplina mulțămire a preainaltului Tron și spre înflöirea patriei noastre.

O d ä.

La întrarea Ilustrității Sale Înaltpreasânțitului Domn Nicolau Popea în scaunul seu episcopesc al Caransebeșului.

*„Ipsa quidem victis pretium sibi solaque late
Portense secera nitet: nec fascibus ullis
Erigitur
Hanc tamen invitam blande vestigat, et ultra
Anhil Hænos. Claud. de M. Theod. Cons.*

Păstoriule dorite! eată mici și mari,

Ați ținem în mâne insemne de stălpari:

Mergem înainte-ți spre întimpinare,

Când în Caransebeș într'un triumfare!...

Năltat ești ucenice-al marelui Andrei
 Pe tronul ce-ți compete într'Archierei;
 D'aci-e bucuria în fața tuturor,
 Cari așteptau setoși, plinită această dor.
 Etă, dar' ascultă, — ce-ți dee Dumnezeu?!
 O! dee-ți mulți, mulți ani pre nou terenul tău:
 Bogați în fapte mari, plăcute pentru toți;
 Lăudate și mărite chiar de strănepoți!
 Ear' aici în centru să-afi castitate;
 Și ca în grădină desfătări curate...
 Podóbele grădinei fie-ți fii tei...
 O, pasce-ți dar' iubindu-i, pasce-ți ca pre mei!
 Cerul dacă astfel spre Tine va plana,
 Și fii tei la sinu-ți îi vei adna, —
 Atunci sigur căutam înainte'n viitor
 Că prin tine am dat de-un bun și brav Păstor!
 Kétegyháza, Iunie 1889.

Iosif-Ioan Ardelean,
 paroch rom. gr. or.

Higiiena.

Aerul atmosferic.

Aerul, ce învăleșce rotogolul pământului cu corpuri gasoase, e o materie fluidă și se numește *atmosfera*.

Noi trăim pre fundul aerului atmosferic. Greutatea, elasticitatea, mișcarea, expansiunea, electricitatea, transparența și reflecțiunea de lumină sunt proprietățile fizice ale aerului atmosferic. Chimice e compus aerul atmosferic din: oxigen, nitrogen (azot), acid carbonic și aburi de apă.

Gasurile rătăcite, ce se mai află prin aerul atmosferic sunt parte aruncăturii ale vulcanilor, parte procese ale naturii organice și în urmă parte produse omenești, născute din arta industrială. Mestecăturile acestea nu sunt chimice legate. Așa joacă aerul atmosferic un rol însemnat pe planetul nostru.

Noi nu vedem aerul. Organul pipăitului său pelea ne arată esistența aerului atmosferic, când e rece și cald. Resistința lui o simțim, când ne mișcăm repede, când se mișcă el sub formă de vânt.

Aerul atmosferic e pentru totă creatura organică ca lumina, ca căldura neapărat de lipsă. Fără aer nu există resuflare, nici viață pre pământ.

Corpurile solide, ce planază sau sunt suspendate în atmosferă, strică mai tare economia organismului omeneș.

Medicii Greciei vechi au accentuat:

„Aerul e cauza morburilor populare.”

Astfel și aici a premers praesă înaintea științei.

Noi astăzi cu microscopul ne convingem despre adevărul lor.

Afară de pulbere, atmosfera mai conține încă o mulțime de organisme microscopice, de ouă și colțuri, ce produc tuberculoasă (oftica), endemii și epidemii.

Nitrogenul. Nitrogen e mai mult în aer. El stă față de oxigen ca 4 cătră 1, cu 21 părți oxigen și 79 părți nitrogen la sută. Nitrogenul nu e venin, când se inspiră de plumăni cu oxigen. El e indiferent. Singur inspirat omoră pre om în 3 minute. Și oxigenul e indiferent. El nu poate să ne susțină. Oxigenul separat tras în plumăni omoră.

Noi scim, că nutremintele mixte se subpórtă bine de organismul omeneș. Ele încep a se da sugătoriului și finesc viața bătrânețelor. Precum amestecăm un vin vechi cu apă și'l dăm omului slab, ca să se întărească, precum mestecăm sucul de lămăe cu apă și'l dăm omului setos să-și stimpere setea, așa natura ne îmbie cu oxigen și nitrogen mestecat, cu nutremânt mixt de inspirat.

Osonul. Oxigenul curat suferă o străformare separată, când trec schintei electrice timp mai îndelungat prin el. Oxigenul acesta primesce un miros propriu și se împreună mai ușor cu alte corpuri. Oxigenul astfel schimbat, se numește: *oxigen activ* sau *ozon*.

Cea mai mare parte de oxigen atmosferic se află în stare trândavă și nu se împreună cu una cu două cu alte corpuri.

Oxigenul atmosferic se ozonază prin vânturi și prin frecări mehanice ale aerului. Așa se ozonază oxigenul din apropierea a unei cataracte, așa când chimice se desparte de apă și de alte împreunări chimice.

Oxigenul, ce ese din plante sub influința soarelui er' se ozonază.

După tempestăți, după vânturi mari, când e cerul nooros, erna și pre munți înalți vara se află mult azon în aer.

Acidul carbonic. În atmosferă e puțin acid carbonic în proporțiune cu nitrogenul și oxigenul aerului. Dece mii măsuri de aer de țără conțin 4 măsuri, 10.000 măsuri de aer de mare conțin 3 măsuri de acid carbonic.

Greutatea acidului carbonic din totă atmosfera e mare și trage 3000 bilióne de chilograme.

Precum e oxigenul atmosferic de folositoriu, așa e acidul carbonic de stricăcios sănătății omeneșei. Și de minune acidul carbonic nu are gust, nu are miros. Acidul carbonic ne omoră ca și nitrogenul în 3 minute. Așa se întâmplă (după Valentin) când aerul ascunde în sine 20% acid carbonic. În aerul liber se află puțin acid carbonic. Mult acid carbonic se află în locale închise și frecventate de mulți ómeni. În locale umplute cu animale, unde ard lemne, cărbuni de pără, olei, lumini de seu, lumini de cără de stup, opaiță și gas de luminat. Procesele de ardere și cele ce putrețesc desvóltă meru acid carbonic. Căldura noastră sênătósă de 37° C. ne arată, că și noi ardem. Omul e clădit mai numai din cărbune. Cărbunele arde când se împreună cu oxigenul. Acesta se întâmplă când inspiră și expiră ómni și animalele.

Ómenii, animalele, tóte procesele de ardere, de dospeli și putrețire ar umplea cu acid carbonic atmosfera, dacă n'ar fi imperiul plantelor. Imperiul plantelor se nutrește, crește și sporesce numai cu acid carbonic. Numai plantelor avem a mulțami esistența noastră. Plantele se pot fãli cu sãteni și nu cu orășeni. Sãteanul și planta sânt lipiți de naturã. Plantele despică acidul carbonic sub influința sòrelui, carbunele din el se intrupézã în plantã și din oxigen rețin plantele puținã cantitate spre a face apã. Astfel mai tot oxigenul plantelor rãmãne pentru ómeni și pentru animale.

Acidul carbonic îl dau plantele nópteã, ér' oxigenul îl dau ziua. Cantitatea oxigenului de zi întrece cantitatea acidului c. de nópte. Astfel într'un timp de 24 óre acidul c. ce'l inspirã ómenii și animalele, e compensat de oxigenul plantelor.

Oxidul carbonic. Jarul arde pãnã ce nu'i acoperit cu spuzã, — pãnã are aer destul — cu o flacãrã frumósã vênãtã. Flacãra ácësta arde veninul din jar. Veninul se împreunã cu oxigenul atmosferic în: *acid carbonic*. Când jarul se imbracã în spuzã, când ferestriile și ušile se închid, când nu sânt crepate și sparte, când hornul (coșul) e astupat, atunci veninul de sub cenușa jarului jócã rolul sêu eminent pe furis imprãștiindu-se în local sub nume de *acid carbonic*.

Poporul đice — când cineva inspirã astfel de venin pe nas sêu gurã în plumãni — „*ce'l a trãsnit hornul*.”

Oxidul carbonic n'are gust nici miros și de aceea ómenii nu se pot feri de el. Gasul acesta e mai ușor ca aerul. Noi trebuie sê scim, cã oxidul c. numai chimice preparat și dupã aceea curat inspirat, omórá momentan.

Amoniacul. Amoniacul e o împreunare de nitrogen și hidrogen. În aerul atmosferic se aflã puțin amoniac. În împërãția plantelor jócã amoniacul un rol puternic. Amoniacul saturã cu nitrogen sêmênța și fructele plantelor. Plantele nu primesc nitrogen curat, ci sug numai pre cel chimice legat. Amoniacul e pentru plumãni venin. Pentru nas e mirosul lui întëpatoriú. El se nasce prin discompunerea udului omenesc și a celui animalic. Așã'l întâlnim noi în umblãtori, în grajduri necurãțite. Ólele de nópte neopãrite cu leșie încã desvóltã amoniac. Gasul acesta se desvóltã și la arderi necomplete d. e. la pregãtirea gasului de iluminat. Vara se aflã amonioc în aer mai mult ca érna și preste đi mai mult ca preste nópte. La ferești și uși închise descopere organul mirosului ușor nópteã necurãțenia unui oraș.

Aburul de apã. Aburul de apã nu lipsese din aerul atmosferic, dar cantitatea lui e schimbãtore. El atãrna dela temperaturã și dela vânturi. Afarã de aburi de apã se mai aflã în atmosferã aburi încãrcați cu diferite substanții. Mirosurile plantelor, aburii lacurilor, ai hãlților, ai mocirlelor etc. nu se

pot cunósce dupã sciința chemiei. Microscopia aflã și va afla toți sîmburii lor stricãcioși. Ea a aflat multe parazite ale aerului liber.

Parazitele din aer atmosferic sânt plãntuțe sêu animãlcuțe microscopice. Fie-care parazit separat tras cu aerul atmosferic în plumãni nasce, dacã inclinézã individul la acel morb, un morb special separat. Așã are bóla de ofticã parazitul sêu, ce nasce numai *ofticã*. Așã cholera, așã lungórea (tifus), așã aprinderea de plumãni, difteria, morbiliile, scarlatina, vcrsatul, frigurile etc. Parazitele acestea trãesc parte în aer liber și se bucurã de oxigenul lui ca tóte creaturile organice, parte trãesc în apa cea de beut și în spurcãciuni. În urmã unele parazite trãesc numai în aer stricat.

(Va urma).

Varietãți.

Distincțiune. Din o epistolã privatã sositã aici dupã punerea în tipariu a numérului trecut estragem, cã Majestatea Sa Regele cu ocașiunea depunerii juramântului de fidelitate a descoperit preagrațios Preasãntiei Sale Dni Episcop Nicolau Popea bucuria Sa, cã a ajuns Episcopia Caransebeșului în mãni așã de bune, și cã Preasãntitul Episcop a fost primit și întîmpinat de toți consilierii Majestãții Sale peste asteptare cu deosebitã prevenire.

Personal. Preacuvioșia Sa domnul Archimandrit *Dr. Ilarion Pușcariu* este instituit prin Escelenția Sa Înalt Prealuminatul și Preasãntitul Domn arhiepiscop și Metropolit *Miron Romanul* de vicariu arhiepiscopesc, și Preacuvioșia Sa Domnul *Nicanor Prateșiu* este instituit provisoriu de asesor referinte la consistoriul archidieceșan.

Metropolit nou. Majestatea Sa cesaree și apostolicã regescã cu prínalta resoluțiune din 26. Februarium a. c. a numit preagrațios pe Archimandritul din Mostar Serafin Perovicí de Metropolit gr. or. al Herțegovinei.

Programa esamenelor dela Institutul pedagogic diecesan, care se vor ținea cu finea semestrului II. al a. șc. 1888/9. Joi în 15/27. Iunie a. c. dela 8—12 óre Limba romãnã curs. I. II. III. Limba magiarã curs. I. II. III. Istoria patriei curs. III. Joi în 22. Iunie (4. Iulie) dela 8—12 óre Religiuinea curs. I. II. Propedeutica pedagogicã curs. I. Geometria curs. III. Pedagogia curs. II. Economia ruralã curs. I. Geografia curs. I. III. Istoria naturalã curs. II. Fisica curs. III. Vineri în 23. Iunie (5 Iulie) Religiuinea curs. III. Aritmetica curs. II. Geometria curs. I. Economia ruralã curs. III. Istoria universalã curs. II. Istoria naturalã curs. I. Fisica curs. II. Limba germãnã curs. I. II. III. Luní în 26. Iunie (8 Iulie) dela 8—12 óre Aritmetica curs. I. III. Geometria curs. II. Pedagogia curs. III. Economia ruralã curs. II. Istoria universalã curs. I. Istoria naturalã curs. III. Geografia curs. II. Fisica curs. I. Luní în 26. Iunie (8 Iulie) dela 3—6 óre Higiena curs. I. II. III. Tipicul cantoral I. II. III. Cãntarea bisericeșcã. curs. I. II. III. Musica vocalã și instrum. curs. I. II. III. Gimnastica curs. I. II. III. Caransebeș, în 6 Iunie 1889. Direcțiunea institutului pedagogic.

Rectificare. Cei din între varietățile din Nr. 23 al „Fóiei diecesane”, cumcă o deputațiune din comuna Sêlbăgel în frunte cu Pavel Țiru, Antoniu Budariu, Petru Groza, Samfir Rusu, Adam Apriș, Gavriila Groza, Const. Boc și Petru Tem s'a înfașșat la presidinul consistoriului cu declarațiunea, că ei și majoritatea comunei din Sêlbăgel nu s'au învoit la strămutarea rugei dela S. Petru la Cuv. Parascheva — ca martore ocular fost la aducerea hotărârei din cestiune în interesul adevărului constatez cumcă: mai sus numiții *quasi membri de comitet* au fost toți de fața în comitet și în sinod și hotărârea în privința strămutării rugei s'au adus precum în ședința comitetului cât și în sinod cu unanimitate; prin urmare asertiunea lor este neadeverată. Observ. că hotărârea adusă în privința strămutării rugei în comuna Sêlbăgel se susține. **Acestea mă rog pentru orientarea on. public și a înaltului** presidin consistorial a le publica per extensum în numărul procsim. Zgribestî în 25 Iunie 1889 st. n. Cu deosebită stimă *Petru Stopon*, m. p. notariu cercual.

Himen. Tinerul Iuliu Putcovičii învățatoriu gr. or. rom. în comuna Blajova, și-a serbat cumunia dumineca trecută (în 4 Iunie st. v.) cu amabila dșora *Persida* fiica dñi. Ioan Teran preot gr. or. rom. în comuna *Lighet*. Poftim tinerei parechi la mulți fericiti ani cea mai liniștită vieță conjugală.

Mulțămintă publică se aduce și pre acesta cale Dómnei *Leónca Crîna*, născută Furlugeanu, negotetoresă în Doclin, carea din indemnul seu propriu a dăruit santei Bisericii din loc, cincî îmbrăcăminte seu stihare pentru pruncii ministranți din o materie frumósă roșie cu florî, în preț de 10 fl. v. a. — Esprimându-ne Dómnei dăruitoare mulțăminta noastră rogăm pe atotputintele ceresc, ca se-i lungescă firul vieții pentru acest don frumos, ce a făcut. Dee ceriul, ca ea se afle mulți imitatori. — Doclin în 5 Iunie 1889 st. v. — Un creștin.

Mulțămintă publică. Dintre numeroșii creștini evlavioși de tóte clasele din jur și din depărtare, cari cu credință în Ddeu au cercetat și ajutorat s. noastră biserică; — ocupă un loc de frunte M. st. Domn *Simeon Manguica*, avocat în Oravița, carele dimpreună cu soerul seu în Domnul reposat Gavriil Miletici și soție în tot anul la Joia din săptămâna patimilor venind la s. noastră biserică spre împărșirea cu s. taine, la tótă ocașiunea au dăruit și înfrumșetă acest lăcaș a lui Ddeu și anume: cu una iconă mare în olei frumos zugrăvită, ce se afle așezată la tēmpla s. altariu, apoi un stég în preț de vre-o 60 fl. v. a., ba avēnd M. st. Domn o pretensinne la comuna noastră politică de 30 fl. v. a. o-a donat santei biserici, și alte donuri mai mici. Dilele trecute însă ne îmbucură Mult st. Dómna Manguica cu un don fôrte frumos de care simțam lipsă adevă ne darui un policandru mare de lemn aurit, carele este splendórea locașului ddeesc. În numele comunei noastre bisericesci aduc decî această mulțămintă publică marinișilor donatori și în special M. st. Dómne Manguica, rugând pre bunul Ddeu, ca se le dăruescă sănătate statornică și firul vieții se-l îndelungescă Ddeu până la etatea cea mai estremă. Pe în Domnul re-

posatul Gavriil Miletici Tatăl ceresc se-l așeze cu dreptii, éră donurile făcute se fie bine primite înaintea lui Ddeu. Petrilova în 12. Iunie 1889. *George Simu*, preot ort. rom.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru român își va ținea adunarea sa generală în anul acesta în orașul nostru Caransebeș. verosimil în prima jumătate a lunei lui Septembrie. Din incidentul acesta inteligența română de aici a și ținut până acuma două conferințe, în cari s'a discutat și compus un proiect general de program și s'a ales un comitet de acțiune, care constituindu-se și-a ales de president pe Dl protopresbiter *Andrei Ghidiu*, de vicepresident pe Dl *Traian Barzu*, ér de secretar pe Domni *David Terfaloga* și *Petru Cornoan*. Timpul ținerii adunării generale, cât și programul, sta-torindu-se definitiv, le vom publica la timpul seu.

Concurs este scris pentru postul de medic cercual în comuna Maidan cu salariu anual de 800 fl. și alte accidentii dela cele 10 comune ale cercului. Petițiunile recursuale au a-se înainta la protopretorul din Oravița până la 1 August a. c.

Asentarea din anul curent în Comitatul Caras-Severin a dat următoarele rezultate: în pretura Făgetului au fost conscriși 600 îndatorați de a milita, din acestia au fost asentați 29, nu s'au prezentat 58; în pretura Mureșului conscriși 522, asentați 47, nu s'au prezentat 25; în pretura Begei conscriși 538, asentați 40, nu s'au prezentat 25; în pretura Lugojului conscriși 298, asentați 33, absenți 23; în pretura Timișului conscriși 541, asentați 130, absenți 65; în pretura Reșiței conscriși 921, asentați 142, absenți 65; în pretura Bogșei conscriși 739, asentați 86, absenți 28; în pretura Oraviței conscriși 1016, asentați 209, absenți 109; în pretura Iamului conscriși 924, asentați 139, absenți 40; în pretura Moldovei conscriși 569, asentați 99, absenți 36; în pretura Caransebeșului conscriși 787, asentați 94, 52 absenți; în pretura Teregovei conscriși 708, asentați 158, absenți 47; în pretura Orsovei conscriși 422, asentați 87, absenți 45; în pretura Bozovicului conscriși 623, asentați 146, absenți 25. În orașul Caransebeș conscriși 68, asentați 10, absenți 11; în orașul Lugoj conscriși 250, asentați 12, absenți 110. Datele acestea sânt fôrte instructive nu numai din punct de vedere statistic, ci și din punct de vedere sanitar. apoi al economiei naționale, precum și pentru aceia, cari vor voi se tragă consecințe pentru vitalitatea și capacitatea de muncă a generațiunei viitoare. Nouă ni se pare, că cu toți fără deosebire de naționalitate degenerăm mereu nu numai sërăcii ei și cei cu stare mai bună.

Cas de mórte. Ciprian Dancia, învățatoriu pensionat, după un morb îndelungat și greu, în etate de 52 de ani a încetat din vieță. Vineri în 2 Iunie în comuna Iablanța. Dumineca în 4 c. s'a sevêrit înmormēntarea, la care au participat un public numeros atât din loc, cât și din comuna învecinată Plugova, în frunte cu bravul ei preot Constantin Vladucen, care împreună cu 2 preoți din loc au implinit serviciul funebrel, rostind și discursul funebrel, în care a espus pe larg tóte însușirile bune ale reposatului în Domnul. Fie-i țērîna ușoră și memoria vecinică! T.

Erori de tipariu neplăcute s'au străncrat în schița biografică publicată în Nrul 22 al Fóiei noastre. Pe fața a 3-ia columna primă, alinea a 4-ra șirul 8 este de a se ceti în loc de nedefecatul simplu *defecatul*; éră tot pe fata a 3-ia columna a 2-ua șirul prim în loc de înredereză este a se ceti: *incedereză*. — Asemenea în Oda din Nrul present în motto latin are a-se ceti în loc de Tortunse: *Fortunae*.

Despărțământul Lugos al Reuniunii învățătorilor rom. din diecesa Caransebeșului.

Convocare.

Stimații domni membri ai numitului despărțământ sunt rugați prin această a doua oară, a participa la adunarea acestui despărțământ, ce se va ține *Sâmbătă în 17:29 Iunie a. c. la 9 ore anteamăzi în localitatea scolare noastre din Lugos.*

Materia acestei adunări este:

1. Cestiunea Abcdariului de dl St. Velovan.
2. Lecțiuni practice din geometrie.
3. Licuidarea restanțelor.
4. Propunerii din partea membrilor.

Sacoșul-ungurese în 8,20 Iunie 1889.

G. Maghetfu,

președintele despărțământului.

Licitațiune minuendă.

Comuna bistricească gr. or. română Cărbunariu voesc a acoperi biserica și turnul cu tinichea, precum și alte repărături afară și în lăuntrul bisericii, pentru care escrie concurs prin licitațiune minuendă dela suma de 1393 fl. 08 cr.

Domnii arhitecți seu măestri cu renume bun, cari voesc a întreprinde această lucrare sunt avisați a se înfișa în comună, unde li se va presenta un proiect de contract precum și specificațiunea de măsurii după care vor fi obligați a efectui lucrul.

1-a publicațiune la 4 Iunie st. v.

2-a " la 11 " st. v.

3-a " la 18 " st. v. când apoi se va ține și licitațiunea finală.

Cărbunariu, în 15 Maiu 1889.

[16] 2—3

Ioan Opritescu,

notariul com. parochial.

Nistor Boposan,

președintele com. parochial.

Societatea privil. austro-ungară a căilor ferate de stat. Administrațiunea superioară în Oravița.

Nr. 6373.

Concurs.

Să escrie concurs pentru ocuparea unui post de învățătoriu, devenit vacant, la școala poporală gr. or. română din *Padina-matei*, Comitatul Căras-Severin, carea stă sub patronatul societății privil. austro-ungare a căilor ferate de stat.

Alegëndul învățătoriu va fi denumit provisorice pre un an, și va primi salariul anual de 300 fl. v. a. Cortel natural și 20 metri da lemne. După expirarea anului de probă în cas de corespundere respectivul învățătoriu va fi denumit definitiv.

Doritorii de a dobândi acest post au să subscernă rugărilor lor, scrise cu mâna proprie și provădute cu documentele necesare despre cualificațiunea lor învățătorescă,

precum și cu atestat demn de creșământ despre purtarea lor morală-religiösă, la administrațiunea superioară a susnumitei societăți în Oravița cel mult până în 31 Iulie 1889.

Alegëndul învățătoriu va avea a intra în activitate cu 1 Septemvrie 1889.

Totodată să observă, că recurenții trebuie să fie de religiunea greco-orientală, și să poședă pe deplin limba română și magiară.

Oravieza în 13 Iunie 1889.

[15] 2—3

Administrațiunea superioară.

Cel mai puternic mijloc contra tuturor insectelor recunoscut pretutindinea să pöte cumpëra veritabil numai în sticle originale provădute cu inscripția Zacherlin

J. Zacherl,

precum arată figurile tipărite aci.

Deel fiecine să se ferescă a cumpëra acest praf în

pachete de hârtie

pentru vre-o căți-va cruceri, căci acestea sunt falsificate. Asemenea să se friscă fiecine de infamele imitațiuni ale „sticelilor veritabile Zacherline“.

Sticla deși ori-și-care vëndătoriu, Sticla împachetată, care ține la un bun renume, despachetată, nu dă mână de ajutoriu la falsificări și seduceri.

Să pöte procura în materie adevărată în Caransebeș: la firmele: Eperjesi & Füzsfas și H. Rosenfeld neguțătorii, apoi la domnii: Alexandru Ristic și Ph. I. Müller apotecari.

Bocșa germană: la dl Marcu Weisz, Edmund Petz și I. Stancovetz apotecari.

Lugos: la domnii: Nemet și Klein neguțătorii. Sigmund Bäumel și lui A. Schiessler, următorii lui M. Thiberger, L. Vértés, apotecari.

Reșița: la dl Carol de Bagi, apotecari.

Depoul central:

[16] 1—2

J. Zacherl, Wien, I. Goldschmiedgasse 2.

